

جاگاه انسان در شعر
فریدون مشیری و نزار قبانی

مؤلفان:

حمید صادق

اگرشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان

دکتر فاطمه پاکرو

(عضویت علمی گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان)

نشر روزگار

- www.ketab.ir
سرشناسه	: حمید، صدیقی - ۱۳۹۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: جایگاه انسان در شعر فریدون مشیری / و نزار قبانی / حمید صدیقی، فاطمه پاکرو.
مشخصات نشر	: تهران: روزگار، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: د، ۲۶۴ ص.؛ ۵/۱۴×۵/۲۱ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۶-۳۷۴-۵۲۹-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
پانداشت	: کتابنامه: ص. ۲۴۱.
موضوع	: مشیری، فریدون، ۱۳۰۵ - ۱۳۷۹ -- نقد و تفسیر
موضوع	: قبانی، نزار، ۱۹۲۳ - ۱۹۹۸م -- نقد و تفسیر
موضوع	: انسان‌گرایی در ادبیات
موضوع	: شعر فارسی - قرن ۱۴ -- تاریخ و نقد
موضوع	: شعر عربی - قرن ۲۰م -- تاریخ و نقد
شناسه افزوده	: فاطمه پاکرو -
رده بندی کنگره	: PIR ۸۲۴۱۳۹۳۸۲۱۱ ی ۹۴ش/۱
رده بندی دیویی	: ۶۲۰.۹/۱۴۸
شماره کتابشناسی	: ۳۶۸۵۳۲۶

نشر و نشر

جایگاه انسان در شعر فریدون مشیری و نزار قبانی

مؤلفان :

■ حمید صادقی

■ دکتر فاطمه پاکرو

چاپ اول : اسفند ۱۳۹۳

شمارگان : ۲۰۰ جلد

قیمت : ۱۶۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی : ایمان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۷۴-۵۲۹-۵

نشانی دفتر و فروشگاه : خ انقلاب - خ دانشگاه - جنب کوچه پورجوادی
مرکز خرید دانشگاه - طبقه زیر همکف - نشر روزگار

تلفن تماس : ۶۶۹۵۸۱۴۰

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	مقدمه
۱۳	فصل اول: مبانی نظری
۱۴	انسان
۱۷	انسان در ادیان
۲۲	انسان‌شناسی
۲۵	مکتب اومانیسم
۲۸	تفکر انسان گرایانه در عرفان ایرانی
۳۲	انسان در قرن بیستم
۳۴	مبانی مکتب اصالت وجود (اگزیستانسیالیسم)
۳۸	اومانیسم نو
۳۹	فصل دوم: مبانی تاریخی
۴۰	نگاهی گذرا به شعر و ادبیات ایران پس از مشروطه
۴۱	ایران در آستانه انقلاب مشروطه
۴۵	وضعیت اجتماعی و سیاسی ایران در عصر مشروطه
۴۷	ایران میان دو انقلاب

- ۵۰ مهم‌ترین عوامل سقوط سلطنت _
- ۵۳ شعر نو و شاعران نام‌آور شعر نو در ایران _
- ۵۶ گذری بر تاریخ جهان عرب (قرن هجدهم، نوزدهم و بیستم
- ۵۷ سقوط دولت مقتدر عثمانی _ _
- ۶۱ مأموریت لورنس عربستان _
- ۶۳ استعمار نو و سرنوشت خاورمیانه عربی _
- ۷۱ تأسیس غیرقانونی دولت اسرائیل _
- ۷۶ تراژدی فلسطین _
- ۷۸ فلسطین به عنوان مهم‌ترین درون‌مایه شاعران متعهد عرب
- ۸۰ فصل سوم: فریدون مشیری و نزار قبانی _ _
- ۸۱ شرح حال فریدون مشیری _
- ۹۱ معرفی آثار _ _
- ۹۷ جایگاه مشیری در غزل معاصر _
- ۱۰۶ جهان‌بینی و سیر اندیشه _
- ۱۱۱ اشعار مشیری پس از انقلاب ۱۳۵۷ _
- ۱۱۷ مهم‌ترین درون‌مایه‌های شعر مشیری _
- ۱۲۸ شرح حال نزار قبانی _
- ۱۳۷ معرفی آثار _ _
- ۱۴۰ جایگاه نزار قبانی در میان شاعران معاصر عرب _ _
- ۱۴۳ نزار قبانی و غزل نوین عرب _
- ۱۴۶ جهان‌بینی و سیر اندیشه نزار قبانی _
- ۱۵۲ مهم‌ترین درون‌مایه‌های شعر نزار قبانی (پیش از شکست ژوئن ۱۹۶۷) _ _

۱۵۴	مهم‌ترین درون‌مایه‌های شعر نزار قبانی (پس از شکست ژوئن ۱۹۶۷)
۱۵۹	فصل چهارم: مقایسه مضامین انسان‌گرایانه در شعر دو شاعر بررسی تطبیقی انسان در نبرد با پلیدیها در اشعار فریدون مشیری و نزار قبانی:
۱۶۰	
۱۹۵	بررسی تطبیقی عشق در نبرد با پلیدیها در اشعار فریدون مشیری و نزار قبانی:
۲۲۹	بررسی تطبیقی غیر دوستی و ایثار در نبرد با پلیدیها در اشعار فریدون مشیری و نزار قبانی:
۲۴۱	بررسی تطبیقی وطن‌پرستی در نبرد با پلیدیها در اشعار فریدون مشیری و نزار قبانی:
۲۴۹	بررسی تطبیقی جهان‌شمولی در نبرد با پلیدیها در اشعار فریدون مشیری و نزار قبانی
۲۵۷	بررسی تطبیقی شجاعت در نبرد با پلیدیها در اشعار فریدون مشیری و نزار قبانی:
۲۶۷	نتیجه‌گیری و پایان سخن _
۲۷۱	فهرست منابع و مآخذ _

مقدمه:

انسان‌گرایی یکی از مفاهیم اساسی در ادبیات متعهد امروز است. ادیبان و شاعران از انسانیت، ارزشمند بودن انسان و در واقع از کرامت انسان سخن گفته‌اند و هریک از آنان به تناسب ارزش‌ها، نگرش‌ها، اندیشه‌ها و اعتقادات خویش به گونه‌ای متفاوت به این موضوع پرداخته‌اند، در واقع آنان به ارزش و کرامت انسان اندیشیده‌اند و مقام او را ارج نهاده‌اند. ما در این پژوهش مفهوم انسان‌گرایی را به دوران معاصر محدود کرده‌ایم. انسان‌مداری یا اومانیزم، از نتایج نو‌زایی یا همان دوره رنسانس است و در اصطلاح فیلسوفان و مورخان، اومانیزم در معنای اعم آن، هر نظام اخلاقی یا فلسفی و یا سیاسی است که مرکز توجه آن را می‌توان آزاد بودن و داشتن کرامت انسانی بیان کرد. این مکتب، به طور رسمی از دل قرون وسطی به وسیله هنرمندان انسان‌دوست فلورانس به وجود آمد. اومانیزم تا اندازه‌ای واکنش در مقابل استبداد کلیسایی، و تا اندازه‌ای تلاش به منظور یافتن نقطه وحدت برای کلیه افکار و کردار انسان در چارچوب ذهنی بود که به آگاهی از قوه فائده خود رجوع می‌کرد. در حقیقت دوران رنسانس آغاز دوران خرد گرایی کانت است که از

دستاوردهای آن انقلاب صنعتی اروپا و عصر روشنگری را می توان نام برد.

نقش فعالیت های مبتنی بر عقل در دوره روشنگری رشدی چشمگیر داشت و مسئله شناخت عقلی بسیار مورد توجه قرار می گرفت. در این دوره، نوعی از انسان شناسی پدیدار گشت که می توان آن را شاخه ای از فلسفه به شمار آورد.

در دوره روشنگری علاوه بر این نکته که انسان موجودی طبیعی است به این نکته نیز توجه شد که انسان یک موجود فرهنگی است. این نکته می تواند این معنا را در بر داشته باشد که انسان دوره روشنگری با به کار گرفتن صحیح عقل و بینش خود تلاش می کرد که در جهت اعتلای فرهنگی خویش بکوشد. به همین جهت است که به اومانیزم، فرهنگدوستی هم می گفتند.

عصر روشن گری می کوشد، معنی انسان را در هر مکان و در شرایط مختلف به تحقق برساند و بهترین راه عملی ساختن این منظور را، بالا بردن سطح اندیشه و آگاهی مردم جهان نسبت به یکدیگر می داند و سعی می کند تا با رفع سوء تفاهم ها، دشمنی ها، اختلافات و ناآشنایی ها، به جای سخن گفتن از ملت های گوناگون، از ملتی یگانه سخن به میان آورد. ملتی که اعضای آن جوامع انسانی باشند و به «خانداده جهانی» و «جهان وطنی» بیاندهند.

استاد شهید مرتضی مطهری در کتاب فلسفه اخلاق خویش می نویسد : مکتب انسانیت یا انسان گرایی، انسان را در ورای طبقات، رنگ ها و نژادها، بدون تبعیض در نظر دارد. اعلامیه هایی که به نیام «حقوق بشر» در جهان منتشر شده است بر این فلسفه تکیه دارد و مبلّغ این نوع خودآگاهی در جهان است. اگر این نوع خودآگاهی در فردی پیدا شود،

دردش درد انسان، آرزوهایش آرزوی انسانی می شود و در جهت گیری و تلاش در جهت انسان صورت می گیرد و دوستیها و دشمنی هایش همه رنگ انسانی می یابند.

انسان معاصر به قله ای از عظمت رسیده که در هیچ یک از ادوار تاریخ زندگی خود به چنین ستیغی بلند و ذروه ای شامخ گام فرا ننهاده، و چنان قدرت و صولتی و شکوه و جبروتی به دست آورده که دست یافتن به آن حتی در سالهای اخیر تا چه رسد به قرنهای پیش به خاطرش خطور نمی کرده است.

در حقیقت انسان در دوران معاصر، در پی آن است که تبعیضات ناحق گذشته را برهم زند و نابرابری ها را از میان بردارد و جهان انسانی مبتنی بر عدالت را جایگزین آن نماید. انسان تجربه دیده و زجر کشیده قرن ما ندهای تازه سر می دهد، ندهائی که می خواهد اساس جدائی ها و صف بندی ها و تبعیضات ظالمانه گذشته را ویران کند، بساط نابرابری ها را براندازد و یگانگی و برادری انسانی را به جای آن بنشاند.

انسان گرایی، اکنون یکی از مهم ترین درون مایه های هنر معاصر به ویژه شعر جهان است. شاعران متعهد جهان، انسان و کرامت او را به عنوان مهم ترین درون مایه آثار خود برگزیده اند.

برای ما نیز مهم بوده است که بدانیم مفهوم انسان و انسان گرایی در میان شاعران و اندیشمندان ایران و عرب چگونه است. اما پرداختن به این مهم، کاری است سترگ و زمان و هزینه ای گزاف می طلبد. بنابراین از هر کدام از این دو سرزمین، یک شاعر را که، می تواند نماد به کارگیری مفهوم انسان گرایی در شعر معاصر باشد، برگزیده ایم و این مفاهیم را در شعر آنان با یکدیگر مورد نقد تطبیقی قرار داده ایم تا از این رهگذر ادبیات معاصر ایران و عرب نیز، به عنوان دستاوردهای فرهنگی مشترک (که

همواره به مفهوم انسان‌گرایی توجه داشته است) مورد مقایسه‌ی تطبیقی قرار گیرند.

در این پژوهش بر آنیم تا به این پرسش پاسخ دهیم که: مضامین انسان‌گرایانه در اشعار فریدون مشیری، شاعر معاصر ایران و نزار قبانی، شاعر معاصر سوری، چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی دارند. بنابراین، مضامین انسان‌گرایانه را از قبیل انسان، عشق، غیردوستی، وطن پرستی، جهانشمولی و شجاعت در نبرد با پلیدی‌ها، در شعر این دو شاعر متعهد و انسان‌دوست، مورد مقایسه‌ی تطبیقی قرار داده ایم.

www.ketab.ir